

KRATKA ISTORIJA NASELJA SEKIĆ

DR ROLAND HARTMAN

Za vreme turskih ratova Južna Mađarska, a naročito nekadašnja Bač-Bodroška varmeđa, poprimila je izgled napuštenog, opustošenog, poharanog predela.

S druge strane, međutim, car Josif II, pre nego što je preuzeo presto svoje matere, Marije Terezije, putujući po zemlji, dobro je zapazio da je nemačka imperija prenaseljena, i da su ljudi veoma siromašni. Hteo je da pomogne svom narodu, pa je zbog toga nastojao da ih preseli u druge delove carstva. Ovde treba napomenuti da, za razliku od svoje majke, Josif II nije diskriminisao protestante u odnosu na katolike. Pređašnji su, naime, bili po svemu jednako vredni, poštteni i savesni, kao katolici.

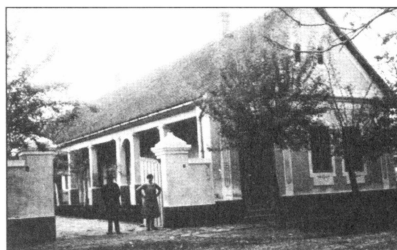

Desilo se, dakle, da su za vreme njegove vladavine u ove krajeve naseljeni i protestanti, među njima i mnogo porodica reformatorske veroispovesti. Ali u Sekić (nemački: Sonnhag; mađarski: Szeghegy, odnosno Szikics; srpski: Sekić, kasnije Lovćenac;) stigoše pretežno evangelisti. Od bačvanskih sela jedino su Sekić, Bačko Dobro Polje, Maglić i Bački Jarak bila čisto evangelistička sela.

Iz Sombora prispela komisija za naseljavanje pozvala je 4. maja 1786. godine u selo starešine onih naseljeničkih porodica koje su već bile razmeštene u okolini, a bile su planirane za Sekić. Prema unapred

pripremljenom planu podeljene su im gotove kuće. Te kuće, dodeljene seljacima i zanatlijama, bile su istovetne. Svaka je bila, merena klatferom, starom bečkom merom koja odgovara dužini raširenih ruku, bila dugačka jedanaest jedinica i tri široka, osam stopa visoka, zidovi su bili od naboja a krov pokriven trskom. Svaka kuća se sastojala od dve sobe, kuhinje, komore i pripadala joj je i štala. Podovi su bili daščani.

Prednja soba imala je po jedan prozor na ulicu i na dvorište. I ostava je imala prozor. Na tavan su vodile stepenice iz kuhinje.

Uz svaku kuću išla je i jedna krava ili 18 forinti, 4 konja ili 22 forinte, sa neophodnom opremom. Seljaci su dobijali $\frac{2}{4}$ sesije (= 30 jutara, 1200 kvadratnih klaftera) zemlje, koja je već bila zasejana letnjim, odnosno zimskim usevima. Seme za setvu trebalo je, doduše, vratiti posle žetve. Svaki zanatlija, umesto zemlje, dobio je po 50 forinti na ime troškova nabavke neophodnog alata.

Naseljavanje Sekića koštalo je verovatno 80 do 85 hiljada forinti. U najstarijim dokumentima naselje se pominje kao Sekićeva pustara (mađarski: Szekity-Pusztá). Otprilike do 1810. godine selo se zvalo Sikeč (mađarski: Szikets) a pominje se i pod nazivom Sekić. Od 1810. godine često se istovremeno upotrebljava naziv Segheđ (Szeghegy) i Sekić. Segheđ je od 1818. godine i zvaničan naziv sela, mada je u narodu i dalje ostala upotreba naziva Sekić.

U vreme naseljavanja Sekić je imao 200 kuća. Do 1850. ta brojka se popela na 336, a do 1885. do 668.

Posle Prvog svetskog rata selo je zahvaćeno dalekosežnim promenama. Pre svega ovo područje, zajedno sa selom, bilo je pripojeno novostvorenoj Kraljevini Jugoslaviji. Novo sredstvo plaćanja postao je dinar (1 dinar = 4 krune), srpski je postao zvaničan jezik, a vojni obveznici od tog vremena služili su vojni rok u srpskoj vojsci. U sklopu agrarne reforme veleposednicima iz Sekića oduzeta je zemlja, i na njoj je osnovano slovensko naselje pod nazivom Mileševo.

Godina 1936. bila je jubilarna za Sekić. Proslavljala se 150. godišnjica postojanja sela. Svečanosti su održane od 31. jula do 4. avgusta.

Osim seljaka, u Sekiću je bilo i mnogo zanatlija, što je značilo i ekonomsku samostalnost. U trenutku kad su prognani, 1944. godine, u naselju je bilo jedanaest pekara, jedanaest mesara, osam krojača i švalja, radile su četiri ciglane, jedna cementara i jedan pogon za proizvodnju teraca. Naselje je imalo još i dve krečane, dva mlina i jednu prekruparu. Struja je uvedena 1907. godine. Elektrana je 1912. godine

instalirana uz Hunzingerov (Hunsinger) mlin na Glavnoj ulici, od tada pa sve do progonstva odavde su snabdevani strujom Feketić i Mali Idoš. Sekićku privredu upotpunjavala je i po jedna kudeljara, ledara i sodara, koja je osnovana još 1900. godine. Osim toga bilo je još i dve mlekare i nekoliko pecara za rakiju.

Zastupljene su bile sve vrste trgovina – dve gvoždare, dve prodavnice tekstilne robe, dve drvare, 19 prodavnica s mešovitom robom i jedna prodavnica s proizvodima primenjene umetnosti. U Sekiću je bilo 12 vršalica i 14 gostionica. Još 1910. otvoren je prvi bioskop.

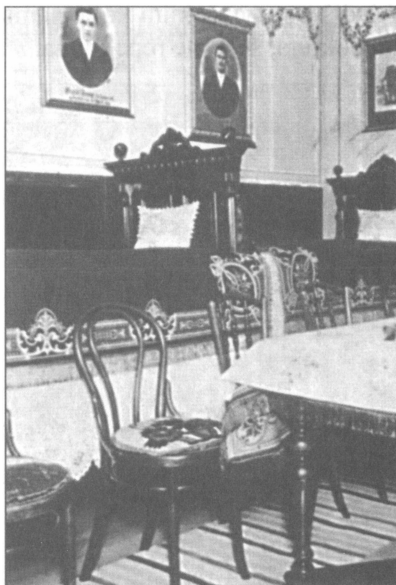
Kamen-temeljac evangelističke crkve položen je 24. jula 1814. godine, a 2. novembra 1817. crkva je već bila i osveštena. Istovremeno je doneta odluka da se crkveno proštenje održava svake prve nedelje novembra u godini. U Sekiću je bilo četiri groblja. Od naseljavanja pa do 1863. godine postojalo je samo jedno, Staro groblje, 1863. na rubu naselja uz cestu koja je vodila prema Malom Idošu formirano je Novo groblje, a 1. marta 1882. godine je ustanovljeno Vajngertnerovo (Weingärtner) groblje koje je i danas jedino groblje u upotrebi u selu, a nešto kasnije nastalo je Lajtergeslerovo (Leitergässler) groblje. Na Novom groblju je 1929. godine otkriven spomenik meštanima koji su pali na frontovima u Prvom svetskom ratu (ukupno 210 osoba).

Neposredno nakon naseljavanja okolnosti u kojima su se deca školovala nisu baš bile zadovoljavajuće. Postojala je svega jedna učioni-

ca, nije bilo ni jedne knjige, niti jednog kvalifikovanog učitelja. Godine 1798. postojala je jedna škola sa 170 đaka. Prvi zakon o pučkim školama donet je u Mađarskoj 1868. godine, i od tada su i u Sekiću poboljšani uslovi školovanja, 1885. godine školu je pohađalo 611 učenika. 1944. godine pučka škola je imala osam razreda, i bila je uzorno organizovana. Pored pučke škole od 1906. godine postojala je i jedna zanatska škola (za razna zanimanja). Prvo zabavište podignuto je 1898. godine.

Sekić je već 1787. godine imao svog lekara. Poslednji opštinski lekar, od kako je u Budimpešti položio ispit za opštinskog lekara, pa do 12. januara 1942. godine bio je dr med. Nikolaus Hartman (Nikolaus Hartmann). Prvi veterinar u Sekiću radio je od 1870. godine. Prvih sto godina u selu delovalo je devet babica. Prva apoteka otvorena je 14. januara 1874. godine za opštine Sekić, Feketić i Mali Idoš. Posletnji apotekar bio je Bela Tot (Tóth Béla).

Upravljanje opštinom prvih stotinu godina bilo je beznadežno haotično. Početkom 20. veka, kad je Bačka Topola postala sedište sreza, upravljanje je uređeno po savremenim regulativama. U opštinskoj administraciji od naseljavanja pa do 1830. godine zvaničan jezik bio je nemački, od 1830. do 1842. latinski, od 1842. do 1849. mađarski, od 1850. do 1862. nemački, od 1862. do 1918. mađarski, od 1918. do 1941. srpski, i od 1941. do 1944. ponovo mađarski. Odgovornost

upravljanja poslovima seoske opštine ležala je na opštinskom kmetu (birov) i četvorici porotnika (eškuta). Određene odgovornosti podrazumevale su nadalje položaji javnog beležnika, opštinskog lekara, opštinskog veterinara, opštinske babice, opštinskog podvornika, luga- ra i policajca. Beležnika je imenovala država. Na ovom položaju naj- duže vreme proveo je dr Filip Taus (Philipp Tauß) od 1907. do 1923. i od 1941. do 1944. godine.

Od naseljavanja pa do 1872. godine u Sekiću nije bilo pošte, selo je pripadalo poštanskom uredu u Malom Idošu. Prva poštanska ispostava otvorena je 15. oktobra 1872. godine i dužnost poštara obavljao je učitelj Hajnrh Joekel (Heinrich Joeckel).

Vlasnik ciglane Jakob Gutvajn (Jacob Gutwein) na prostoru iz- među Sekića i Feketića izgradio je 1920. godine štrand, zapravo otvo- reni plivački bazen veličine 40 sa 40 metara koji se snabdevao vodom iz nekoliko arteških izvora. Plivalište je raspolagalo i sa 30-40 kabina za presvlačenje, igralištem s peskom za decu, ljuljaškom, trambuli- nom, toboganom, tuševima i gostionicom.

Prvo dobrovoljno vatrogasno društvo osnovano je tek 1934. godine, pod rukovodstvom lokalnog birova Lukasa Gerbera (Lukas Gerber).

Sekić je imao oko 4500 duša kad je 18. oktobra 1944. godine, ulas- kom Crvene armije usledio i njegov sudnji dan. Imovinu opštine i stan- novništva u tom trenutku činilo je 6.730 jutara zemlje u sekićkom ata- ru, te 12.000 jutara zemlje i atarima okolnih mesta, ravno 1200 kuća i skladišta sa značajnim količinama pšenice, kukuruza, ječma, kudelje, suncokreta, šećerne repe i vina.

Preveo: Arpad VICKO

